

Kun Tarja Halosen voitto toisen vaalipäivän iltana oli varmistunut, presidentti suuntasi seurueineen Pasilasta kohti työväentalon vaalivalvojaisiin. Kahdella Mersulla liikkeellä ollut seurue kurvasi matkalla kuitenkin Kalliossa sijaitsevalle Harrin Nakki -grillikioskille. Kuten Ilta-Sanomat herkullisesti kuvasi (31.1.), Harrin Nakin myyjä Marko Forsman oli juuri saanut annoksen edelliselle asiakkaalle valmiiksi, kun luukulle ilmestyi yhtäkkiä *tasavallan presidentti*.

– Olin kuin puulla päähän lyöty, kun hän tupsahti siihen. Ajattelin, että herrajumala, mitä minun oikein pitäisi sanoa hänelle, kun en ole noin korkearvoista ihmistä ennen palvellut, Forsman kertoo. Kauan ei Forsmanin tarvinnut etikettipulmaa pähkäillä, sillä Halonen otti tilanteen haltuunsa ja saneli jalkailematta tilauksensa.

– Hän sanoi iltaa ja tilasi siten kahdet makkaraperunat ja neljä hodoraa kahdella nakilla ja kaikilla mausteilla. Keskityin siten vain omaan työhöni, Forsman sanoo.”

Kyse oli vanhan lupauksen täyttämistä. Joskus kiihkeän kampanjan aikana erityisavustaja Sanna Viitanen oli tokaisut, että saisiapa makkaraperunoita. Halonen oli todennut, että homma hoituu, kun voitto

on kotona. Nyt se sopimus pidetään, sanoi Halonen, kun Pasilasta lähdettiin. Viitanen ja toinen erityisavustaja saivat makkaraperunansa, hodorit menivät presidentin, lehdistöpäällikön ja turvamiesten suihin. Vasta sitten lähdettiin voitonjuhliin.

”Forsmanin mukaan kioskin liepeille ehti Halosen lyhyen viisittin aikana kertyä paljon ihmisiä, jotka onnittelivat presidenttiä toiselle kaudelle pääsystä.

– Minäkin sanoin hänelle, että onneksi olkoon. Muutoin emme montaa sanaa vaihtaneet. Tilanne oli äkkiä ohi, Forsman kertoo.”

Kyllä tällöisen presidentin takana on kioskimyyjä Marko Forsmanin lisäksi pian taas monta muuta, kokonainen kansa.

Ensimmäisellä kaudellaan *Tarja Halonen* ei asemaltaan ollut kovin vahva. Hän aloitti samaan aikaan kuin uusi perustuslaki tuli voimaan. Uudessa laissa presidentin valtaoikeuksia oli selkeästi karsittu ja uusia käytäntöjä piti ruveta harjoittelemaan. Vahvoja ovat olleet ne voimat, jotka ovat halunneet riisua presidentin valtaa paljon yli sen, minkä uuden lain kirjain sallii. 1990-luvulla asemaansa ajaneen valtaeliitin enemmistö ei ole oikein voinut sietää ”maailmanparantaja” Halosta. Kuten Hannu Lehtilä viime syksyn kirjassaan *Tarja Halonen – yksi meistä* kertoo, elinkeinoelämän järjestöt yrittivät talven 2005 asti tosissaan romuttaa Halosen mahdollisuudet toiselle kaudelle. Mitä rajummaksi taisto Halosta vastaan kävi,

sitä enemmän Halosen suosio kuitenkin kasvoi. Etelärannassa tehtiin johtopäätöksiä: kaiken todennäköisyyden mukaan Halonen jatkaa toisen kauden ja suhteet presidenttiin täytyy pitää kunnossa. Johtomiehiä vaihdettiin ja Halos-kritiikki hiljeni. Lehtilä kirjoittaa:

”Elinkeinoelämä alkoi heiluttaa rauhanlippua alkuvuodesta 2005, ja helmikuun puolessa välissä ilmeisesti Halonenkin oli saatu asiasta vakuuttuneeksi.”

Vaikka enemmistö vaalien toisella kierroksella jäi niukaksi, nyt toiselle kaudelle valittu Tarja Halonen on aivan eri tavalla vahvoilla kuin ensimmäisellään. Mieleen tulee vertailukohta vuoteen 1962, vaikkei vaaleihin nyt liitykään sellaista ulkopoliittista dramatiikkaa kuin tuolloin eikä presidentillä ole enää entisenlaisia valtaoikeuksia. Ensimmäisellä kaudellaan Urho Kekkonen oli ”yhden äänen presidentti”, jota silloinen, sotien aikana ja pian sen jälkeen asemissa noussut valtaeliitti ahdisteli joka suunnalta ja yritti kaikin keinoin estää hänen uudelleenvalintansa. Silloin kivenä eliitin kengässä oli suhde Neuvostoliittoon, nyt suhde Natoon. Eliitti ei onnistunut, ja toisen kautensa aloitti aivan toisen kaliiberin Kekkonen kuin ensimmäisen. Vanhan eliitin ote alkoi nopeaan tahtiin kirvota ja nuorisot aktivoitui Kekkonen mukana.

Voisiko nyt tapahtua jotain samantapaista? Tuskin samassa mitassa, mutta ehkä jotain sentään. 1990-luvun johtajat ovat siirtyneet tai siirtymässä sivuun ja tuoreet poliittiset sukupolvet ovat astumassa työelämään ja aktiivi-

seen politiikkaan. Vahvan presidentin ja nuorten polvien liitto on taas tarjolla – ja eduskuntavaalit ovat vuoden kuluttua.

Siniristilippu on Suomen kansallislippu, joutsen kansalliseläin ja sisu kansallisuusominaisuus. Mutta entä Suomen kansallistunne? Moni saattaa olla kateuden kannalla, mutta Helsingin yliopiston kansatieteen professori Juhani U. E. Lehtonen tarjoaa Hiidenkivi-lehdessä (6/2005) kansallistunteeksi *ujoutta*. Lehtonen kuvaa artikkelissaan suomalaisen ujouden syntyä ja nykytilaa seuraavaan tapaan:

”Entisajan maalaisyhteisöjä ei pidä liiaksi ihannoida. Ne pitivät sisällään monenmoisia sosiaalisia solmuja ja ristiriitoja, mutta ihmiset olivat sentään tuttuja ja usein turvallisiakin. Siirtyminen kylien ihmismittaisista fyysisistä ja sosiaalisista miljöistä suurten kaupunkien kasvotomiin kiviakoloihin outojen ihmisten keskelle ja uudenlaisten käyttäytymiskoodien piiriin synnytti epävarmuutta, hämmennystä ja ujoutta. Kun Suomi teollistui ja kaupungistui nopeammin ja äkkinaisemmin kuin mikään muu Euroopan maa ja kun väki koostui jo valmiiksi ujostelevista Matti Suomalaisista, ei ole ihme, että kansan ujous vain kasvoi.

Ja prosessi jatkui. Juuri kun oli sopeuduttu kaupunkielämään ja ruvettu viihtymään parjatuissa lähiöissä, esiin nousivat uudet ja hämmentävät globalisaation haasteet. Olo maailmankansalaisena on tottumattomalle ujostuttavaa. Kansainvälisyyttä tavoittelevat tutkijatkin tunnistavat sen. Kun pitäisi ulkoilla esittää englanniksi näp-

päri puheenvuoro tärkeästä asiasta, nousee hiki helposti pintaan. Skandinaaviset kollegat näyttävät suoriutuvan tällaisista tilanteista huomattavasti vaivatommammin.”

Suomessa ujouskeskustelu sai vauhtia jo vuonna 2004, kun psykiatri Juhani Mattila julkaisi kirjan *Ujoudesta, yksinäisyydestä*. Mattila tekee Suomesta varsinaisen ujousmaan. Kaikkia ujoudesta kärsineitä ilahduttanee se, että Mattilan mukaan ujoissa ihmisissä on myönteistä ja sympaattista herkkyyttä ja myötälämisen kykyä. Ainakin ujo ihminen on hyvä kuuntelija jo sen vuoksi, että hän ei uskalla puhua muiden puheiden päälle. Eikä ujosta helpolla tule kaiken tietävää besserwisseriä tai päällepäsmäriä.

Maailma organisoituu entistä selvemmin vahvojen kaupunkikeskusten varaan. Suomen lähialueilla on vain yksi suurkaupunki – Pietari, jonka koon, merkityksen ja ongelmien tajuminen on avain Suomen kehitykseen. Näin tulevaisuutta hahmottaa Suomen Akatemian pääjohtaja *Raimo Väyrynen* (HS 26.1.). Pietarin mahdollinen nousu arvoiseensa asemaan tuo suomalaisyrityksille uusia markkinoita, jos kehitämme omaa osaamistamme ja saamme liikenneyhteydet kuntoon. Uhkatekijäkin Pietarista voi Väyrysen mielestä tulla, jos voimapolitiikka saa alaa Venäjällä. Suurten alueiden maailmassa Suomi ei voi kilpailla kaupunkiensä koolla, joten Suomen menestys voi Väyrysen mukaan perustua vain osaamiseen teknologiassa, kulttuurissa ja liiketoiminnassa.

”Yhdysvallat on ainakin oman ilmoituksensa mukaan sotatilassa oleva valtio. Se on juuri uhrannut paljon varoja sisäisen turvallisuuden kehittämiseksi perustamalla uusia liittovaltion virastoja kansalaistensa suojelemiseksi. Hirmumyrsky Katrina kyseenalaisti nämä toimet julkamalla tavalla. Uusi tilanne johtaa varmasti huomattaviin uudelleenjärjestelyihin, niin voimakkaalta poliittisista päättäjiä vastaan esitetty arvostelu myrskyn jälkeen vaikuttaa.

Myös Suomessa voisi ajatella tarvittavan ilmapiiriä parantavia uudistuksia SITRAN hallinnossa yliasiamiehen terveystalujen eriarvoistamista koskevan puheenvuoron jälkeen. Rahaston julkisuudessa itsestään antama kuva vaikuttaa suomalaisesta yhteiskunnasta ja sitä koskevasta tiedosta vieraantuneelta. Lisäksi SITRA taitaa tehdä paljolti päällekkäistä visiointia Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) kanssa. SITRAlla on muitakin työntekijöitä kuin yliasiamies, mutta silti etenemisemme kohti tulevaisuutta tuntuisi jämäkämältä, jos sen resurssien hallintaa uudistettaisiin. Resurssit voisi luovuttaa esimerkiksi STAKESin käyttöön.” (*Matti Peltosen* kolumni, Hiidenkivi 5/05)

”Sauli Niinistön Nato-puheet saivat aikaan naurua suupielistä. – Piru mieheksi, jos muuttaa Naton muuksi mikä se on. Missä se on kiinni, kysyi kirppu kun hevosenraatoa kiskoi.” (*Mauno Saaren* kolumni, I-S Plus 28.1.)